

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

אתרוג בשביעי אסור. אפילו לאחר שיצא צו כמו שמפרש לכולי יומא אתקלאי ואפי' לריש לקיש דאמר בשביעי מותר היינו לכתר דנפק ביה כדאמרין למזוזה אתקלאי ומימה ר' חנינא דאמר פרק לולב הגזול כריש לקיש וי"ל כיון דלא חל ליה כוליה ומשייר בה כשיעור דמאי נפיק ביה שרי אפי' לר' יוחנן ואע"ג דממה נפשך נאסרה כולה ציוס ראשון דחסר כל שזוהא פסול דלמא רבי חנינא הפריש כולה ליוס ראשון ומקאתה לשאר הימים מידי דהוה אז' אתרוגין לשבעת הימים דלקמן בשמעתין ואע"ג דתנאי דמיני צוסה לא מהני אלא באומר דמיני צודל מהן כל צין השמשות כדאיתא פרק המצוה כדי יין (ב"ב דף ט"ז:) והכא ציוס ראשון ממה נפשך צודל מכולן הא אמרין התם אתרוג דמפסקי לילות מימיס כל חד וחד צאנפי נפשיה סוכה דלא מפסקי לילות מימיס כולה כחד יומא אריכתא דמי והיה ר' חנינא מתנה כוליה ליוס ראשון ובשאר הימים אינו צודל ממתקנתו צין השמשות שלהן ומייה קשה דלעיל פרק לולב הגזול (דף ט"ז:) גבי מי שצא צדוך ואין צידו לולב דקתני לכשיצא לצימו יטול על שולחנו משמע צממא דמפסקי סעודתו בשביל לולב וכל שכן שלא יתחיל א"כ רבי חנינא היכי מטביל צה צרישא ור' זנרין לומר דהכי קאמר דיליה לא איתקצאי. אבל סוכה דהויא כל יומא, מינה דאיתקצאי לבין השמשות בשביעי איתקצאי נמי לכולי יומא דשמיני. ויש לקיש אמר אתרוג אפי' בשביעי ומותר, מאי שמיני איתקצאי. איתקצאי מתני ר' יוחנן, דתנן מיד התינוקות שומטין את לולביהן ואוכלין את אתרוגיהן. תינוקות אין גדולים לא. ומשני ריש לקיש הוא הדין דאפילו גדולים, והאי דקתני התינוקות אורחא דמלתא נקט. ואסיקנא דידיון דאיתקצאי לן תרי יומי, הלכך שמיני ספק שביעי אסורה, תשיעי ספק שמיני מותרת. אמר ר' יוחנן דלא לינקי איניש הושענא לינוקא ביומא טובא קמא, דמינקא קני אקניו לא מקני, ואישתכח הא גברא דאדור ליה ינוקא לולב דנפיק בלולב דלאו דיליה. וכן לא לימא איניש לינוקא דיהיבנא לך מידו ולא יהיב, דאית לאגמורי שיקרא, שנאמר למדו לשונם וגו'. ולענין סוכה בשמיני ספק שביעי, אמר ר' יהודה שביעי לסוכה, לישב בה. שמיני לברכה, להזכיר בתפילה ובברכת המזון יום שמיני חג עצרת.

רבינו חננאל

מדת הק"ב [ה"ה] כלי מלא מחזיק שנאמר והיה אם שמוע תשמעו. ריקן אינו מחזיק שנאמר ואם יפנה לבבך ולא תשמע, כלומר אם הוא פנוי לא תשמע. מותר בשר דום כלי ריקן מחזיק מלא אינו מחזיק. כדכת' כי לא דבר רק, ולמה הוא רק, בשביל שאין אדם מתעסק בו. אמר ר' יוחנן אתרוג בשביעי אסורה בשמיני מותרת, וסוכה אפי' בשמיני אסורה. מאי טעמא אתרוג כיון דלצאת קאי, אע"ג דקיימא לן כל היום כשר לטבילת לולב, מאחר שיצא בו כביעור יום בשביעי אינו מותר לו למצוה, ולא איתקצאי אלא ביום כולו אבל לבין השמשות דיליה לא איתקצאי. אבל סוכה דהויא כל יומא, מינה דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי נמי לכולי יומא דשמיני. ויש לקיש אמר אתרוג אפי' בשביעי ומותר, מאי שמיני איתקצאי. איתקצאי מתני ר' יוחנן, דתנן מיד התינוקות שומטין את לולביהן ואוכלין את אתרוגיהן. תינוקות אין גדולים לא. ומשני ריש לקיש הוא הדין דאפילו גדולים, והאי דקתני התינוקות אורחא דמלתא נקט. ואסיקנא דידיון דאיתקצאי לן תרי יומי, הלכך שמיני ספק שביעי אסורה, תשיעי ספק שמיני מותרת. אמר ר' יוחנן דלא לינקי איניש הושענא לינוקא ביומא טובא קמא, דמינקא קני אקניו לא מקני, ואישתכח הא גברא דאדור ליה ינוקא לולב דנפיק בלולב דלאו דיליה. וכן לא לימא איניש לינוקא דיהיבנא לך מידו ולא יהיב, דאית לאגמורי שיקרא, שנאמר למדו לשונם וגו'. ולענין סוכה בשמיני ספק שביעי, אמר ר' יהודה שביעי לסוכה, לישב בה. שמיני לברכה, להזכיר בתפילה ובברכת המזון יום שמיני חג עצרת.

מייבט

מה שנתנין לתוכו: מלא אינו מחזיק. מה שמוסיף עליו: אס שמוע תשמע. אס הורגלת לשמוע אז תשמע תוכל ללמוד ולהוסיף: ואס לאו. שלא הטיית און צילדוהך לשמוע: לא תשמע. לאחר זמן לא יספיקו צידך: ד"א אס אהה שומע צישן. מחזור על תלמודך ששמעת: אסמע צהדש.

מחזיק מלא אינו מחזיק אבל מדת הקב"ה מלא מחזיק ריקן אינו מחזיק שנא' והיה אם שמוע תשמע וגו' אם שמוע תשמע ואם לאו לא תשמע ד"א אם שמוע בישן תשמע בחדש² ואם יפנה לבבך שוב לא תשמע: מיד תינוקות וכו': א"ר יוחנן "אתרוג בשביעי אסור בשמיני מותר"³ סוכה אפי' בשמיני אסורה וריש לקיש אמר אתרוג אפילו בשביעי נמי מותר במאי קא מיפלגי מר סבר למצוהה אתקצאי ומ"ס לכולי יומא אתקצאי איתבייה ריש לקיש לר' יוחנן מיד תינוקות שומטין את לולביהן ואוכלין אתרוגיהן מאי לאו הוא הדין לגדולים לא תינוקות דוקא איכא דאמרי איתבייה רבי יוחנן לריש לקיש מיד התינוקות שומטין את לולביהן ואוכלין אתרוגיהן תינוקות אין גדולים לא הוא הדין דאפילו גדולים והאי דקתני תינוקות אורחא דמלתא קתני א"ל רב פפא לאביי לרבי יוחנן מאי שנא סוכה מאי שנא אתרוג. א"ל סוכה דהויא לבין השמשות דאי איתרמי ליה סעודתא בעי מיתב בגווה ומיכל (בה) בגווה אתקצאי לבין השמשות ומינה דאתקצאי לבין השמשות דאי אתקצאי לכולי יומא דשמיני לבין השמשות ולוי אמר אתרוג אפילו בשמיני אסור ואבוה דשמואל אמר אתרוג בשביעי אסור בשמיני מותר קם אבוה דשמואל בשיטתיה דלוי קם ר' זירא בשיטתיה דאבוה דשמואל דא"ר זירא אתרוג שנפסלה אסור לאוכלה כל שבעה א"ר זירא דלא לינקי איניש הושענא לינוקא ביומא טובא קמא מ"ט⁴ דינוקא מקנא קני אקניו לא מקני ואשתכח דקא נפיק בלולב שאינו שלו וא"ר זירא לא לימא איניש לינוקא דיהיבנא לך מידו ולא יהיב ליה משום דאית לאגמוריה שיקרא⁵ שנא' למדו לשונם דבר שקר ובפלוגתא דר' יוחנן ור"ש בן לקיש דאיתמר הפריש שבעה אתרוגין לשבעה ימים⁶ אמר רב כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה⁷ לאלתר ורב אסי אמר יכל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה למחר במאי קא מיפלגי מר סבר למצוהה אתקצאי ומ"ס לכולי יומא אתקצאי ואנן דאית לן תרי יומי היכי עבדינן אמר אביי השמיני ספק שביעי אסור תשיעי ספק שמיני מותר מרימר אמר אפי' שמיני ספק שביעי מותר בסורא עבדי כמרימר רב שישא בריה דרב אידי עביד כאביי והלכתא כאביי אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב שמיני ספק שביעי שביעי לסוכה ושמיני לברכה

ר' יוחנן אמר שמיני לזה ולזה מיתב כ"ע פליגי דיתבינן כי פליגי לברוכי

צחדא שיטתא הלכתא כוותיהו ואסורה בשביעי ומותרת בשמיני והיינו דקצעי ואנן דאית לן בשמיני תרי יומי היכי עבדינן מי אסרינן ליה ציומא קמא משום ספק שביעי או לא: מרימר אמר אפילו שביעי ספק שמיני אסורה לא גרסינן לה: שביעי לסוכה. כדמפרש לה לקמן: ושמיני לברכה. שאומר תפלה וזכרת המזון וקידוש את יום השמיני חג עצרת הזה: שמיני לזה ולזה. אף לענין סוכה הוי שמיני ולקמן מפרש ואזיל למילתיה: כולי עלמא לא פליגי דיצטין צוסה. בשמיני ספק שביעי ואפילו לר' יוחנן דאמר שמיני לזה ולזה: לצרכי

(א) עני' צברותא מ. וז"ע שוב רחמי בע"י גרים כלן כמו דאית' צברותא, (ב) עני' מוספות שבת מה: ד"ה אמר ליה, (ג) עני' מוספות שהדין סח: ד"ה קטן ומוס' גיטין לג. ד"ה קטנים, (ד) ויפנות סג, (ה) וצ"ל ל: (ו) למחר גי' רש"ל, (ז) לאלתר גי' רש"ל, (ח) וצ"ל כח: (ט) וצ"ל ויקרא קרב קרב בחוקתי פירש"ל, (י) דף י: ומס ד"ה עד מולאי.

תורה אור השלם

1. ויקרא אם שמוע תשמע בקול יי' אלהיך לשמוע לעשות את כל מצותיו אשר אנכי מצוך היום ונתת יי' אלהיך עינין על כל גווי דבריו כח א ואת יפנה לבבך ולא תשמע ונתת והשתייתם לאלהים אתרוגין ועבדתם: דברים ל ז ואיש ברעוה יקחלו ואמת לא ידברו למדו לשונם דבר שקר היצהר בקלא: ירמיהו ט ד

הגהות הב"ח

(א) נמי לשבעת ימים רב אמר כל אחד: (ב) רש"י ד"ה ואפי' בשביעי נמי מותר משאל בו ואינו עומד למנוה עוד דקסנר למצוהה אתקלא: ד"ה וצפונתא וכו' וכיון דקמו רב וי' יוחנן וכן נמי לפני גי' כ"ג מפ"י רש"י משמע גרוסן רב אמר כל אחד ואחד יוצא צו ואוכלו למחר ורב אסי אמר כל אחד ואחד יוצא צו ואוכלו לאלתר ועיין בתוספות למעלה דף י' ע"ב צ"ה עד מולאי יום טוב:

מוסף רש"י

מלא. חסד חסד (ברכות טו.) אם שמוע. פטע אמת סופך שמתה און פטע אמת (טו.) אם שמוע בישן. שמיני ושלשת מה שמענת אשתקד (טו.) כל אחת ואחת יוצא בה. ציומה, ואוכלה לאלתר. קסנר למנוהה אתקלא והכי נעשית מצוהה (ב"ב דף י.) יוצא בה ואוכלה למחר. דכיון דאתקלא לבין השמשות אתקלא לכולי יומא (טו.)